

Biblioteka
Čarobna knjiga

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Jeanne DuPrau
“The City of Ember”
The first Book of Ember

Copyright © 2003 by Jeanne DuPrau
Copyright © 2009 za Srbiju i Crnu Goru Čarobna knjiga

Autor ilustracije i dizajna korice:
Dragan Bibin
Copyright © Čarobna knjiga 2009.

ISBN 978-86-7702-068-2

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se re-produkovati, umnožavati, preštampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača.

Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2009.

Džin Dupro

GRAD EMBER

PRVA KNJIGA EMBERA

Prevod

Ivan Jovanović

**Čarobna
knjiga**

Zahvalnica

Zahvaljujem prijateljima koji su pročitali ovo delo i svojim komentarima doprineli njegovom poboljšavanju: Suzi Mader, Patriku Dejliju, Endrjuu Rameru, Šarloti Mus, Sari Dženkins, Meri Dederer i Pet Karu. Zahvalnost dugujem i mom agentu, Nensi Galt, zahvaljujući kojoj je Grad Ember objavljen, kao i svom uredniku Džimu Tomasu, koji je iz teksta izvukao ono najbolje. Svoju ljubav i zahvanost poklanjam i majci, mom prvom i najboljem učitelju pisanja.

SADRŽAJ

Uputstva	9
1. Dan dodele	11
2. Poruka gradonačelniku	21
3. Pod Emberom	38
4. Nešto izgubljeno, ništa nađeno	48
5. U Noćnoj ulici	60
6. Kutija u ormaru	70
7. Poruka puna rupa	76
8. Istraživanja	91
9. Dun u zabranjenom tunelu	37
10. Plavo nebo i zbogom	105
11. Lizine namirnice	111
12. Strašno otkriće	122
13. Dešifrovanje poruke	130
14. Izlaz	139
15. Očajnički beg	150
16. Pevanje	164
17. Odlazak	173
18. Kuda reka ide	181
19. Svet svetlosti	190
20. Poslednja poruka	196

Uputstva

Kada je grad po imenu Ember bio tek podignut i još nenastanjen, glavni graditelj i njegov pomoćnik, obojica iznureni, sedoše da porazgovaraju o budućnosti.

„Ne smeju da napuste grad barem dve stotine godina“, reče tada glavni graditelj. „A možda i čitavih dvesta dvadeset.“

„Je li to dovoljno dugo?“, upita njegov pomoćnik.

„Trebalo bi da bude. Ne možemo da znamo zasigurno.“

„A kada dođe vreme“, reče pomoćnik, „kako će tada znati šta da rade?“

„Obezbedićemo im uputstva, naravno“, odgovori glavni graditelj.

„Ali ko će čuvati ta uputstva? U koga možemo imati poverenja da će ih sve to vreme čuvati u tajnosti i na sigurnom?“

„Gradonačelnik će čuvati uputstva“, odgovorio je na to glavni graditelj. „Stavićemo ih u kutiju sa bravom vremenski podešenom da se otvori određenog datuma.“

„A da li ćemo reći gradonačelniku šta je u kutiji?“, htede da zna pomoćnik.

„Ne, već samo da je reč o informaciji koja njima neće biti potrebna i koju ne smeju da vide sve dok se kutija ne otvori sama.“

„Znači, prvi gradonačelnik će kutiju predati narednom, a ovaj sledećem – i tako godinama i stolicima; a tokom sveg tog vremena, svi će je oni čuvati u tajnosti?“

„Šta drugo možemo da uradimo?“, upita sada glavni graditelj. „Ništa u vezi sa ovim poduhvatom nije sigurno. Lako je moguće da do tog vremena u gradu više niko ne ostane, ili da ne bude bezbednog mesta na koje oni mogu da se vrate.“

Džin Dupro

I tako je prva gradonačelnica Embera u ruke dobila kutiju, nakon čega joj je rečeno da je budno pazi i da se svečano zakune da će je čuvati u tajnosti. Kada je ostarila i kada je za nju prošlo vreme da bude gradonačelnik, objasnila je svom nasledniku sve u vezi sa tom kutijom, a on je takođe brižljivo čuvao tajnu, kao i sledeći gradonačelnik. Sve je dugo išlo po planu, ali sedmi gradonačelnik Embera nije bio toliko častan i pošten kao njegovi prethodnici, a bio je očajniji. Bio je bolestan – navukao je veliki kašalj, koji je u to vreme harao gradom – a mislio je da se u kutiji možda krije tajna koja će mu spasti život. Izvadio ju je iz njenog skrovišta u podrumu Okupljališta i odneo je svojoj kući, gde je smesta počeo da je udara čekićem.

Međutim, snaga ga je tada već napuštala. Jedino što mu je pošlo za rukom bilo je da malčice ulubi poklopac. Pre nego što je stigao da kutiju vrati u njeno zvanično skrovište, ili da svom nasledniku ispriča za nju – umro je. Kutija je završila u budžaku nekog plakara, zatrpana iza starih torbi i zavežljaja. Tu je neprimećeno čamila godinu za godinom, sve dok nije kucnuo čas i brava se tiho otvorila.

Poglavlje 1

Dan dodele

U gradu Emberu nebo je uvek bilo mračno. Jedina svetlost prosipala se iz ogromnih svetiljki postavljenih po zgradama i povrh stubova na sredini većih trgova. Kada su svetiljke bile uključene, zasipale su ulice žučkastim sjajem; prolaznici su bacali duge senke, koje bi postajale kraće, a onda se ponovo izduživale. Kada su svetla bila ugašena, kao što je to bilo uvek između devet uveče i šest izjutra, grad je bio toliko mračan da se ni prst pred okom nije video.

Ponekad se dešavalo da mrak padne usred dana. Ember je jako star grad i sve u njemu treba popravljati jer je jako trošno – uključujući i vodove. Tako se povremeno dešavalo da svetla zatrepere i ugase se. To su užasni trenuci za žitelje Embera. Kada se ukopaju posred ulice ili u svojim kućama, bojeći se da mrdnu bilo kuda u tom potpunom crnilu, to ih podseti na nešto o čemu ne vole da razmišljaju: da će se svetlosti grada možda jednoga dana ugasiti da se više nikada ne upale.

Ali život je uglavnom išao svojim tokom. Odrasli su radili, a deca, dok ne napune dvanaest godina, išla u školu. Poslednjeg dana završne godine školovanja – bio je to Dan dodele – dobijali su poslove.

Maturanti su bili u sobi 8 emberske škole. Na Dan dodele godine 241, tom učionicom – obično od ranog jutra ispunjenom vrevom i larmom – vladala je potpuna tišina. Dvadeset četvoro učenika nepomično je sedelo sasvim pravih leđa za školskim klupama koje su prerasli. Čekali su.

Klupe su bile poređane u četiri reda; u svakom ih je bilo po šest, jedna iza druge. U poslednjem redu sedela je vitka devojčica po imenu Lina Mejflit. Vrtela je oko prsta jedan pramen svoje duge tamne kose, uvijajući ga i odvijajući, pa tako iznova. Ponekad bi čupnula nit iz svog odrpanog ogrtača ili bi se sagnula da povuče čarape, koje su bile labave i imale su običaj da joj spadnu do gležnjeva. Jednim stopalom tiho je lupkala po podu.

U drugom redu sedeo je dečak po imenu Dun Harou. Sedeo je pogrbljenih ramena, očiju čvrsto sklopljenih, kao da se jako koncentriše, a šaka snažno stisnutih. Kosa mu je bila čupava, kao da se već duže nije češljao. Imao je tamne i guste obrve, zbog čega je izgledao ozbiljno čak i ako je bio dobro raspoložen, a kada bi bio nervozan ili ljut, obrve bi mu se pretvorile u pravu crtu preko čela. Njegova smeđa jakna bila je jako stara.

I devojčica i dečak snažno su zamišljali svoje želje. Dunova želja bila je veoma određena. Ponavljao ju je iznova i iznova, neznatno mrdajući usnama, kao da je može naterati da se obistini ako je hiljadu puta izgovori. Lina je svoju želju zamišljala u slikama mesto rečima. Videla je sebe kako trči kroz gradske ulice odevena u crveni sako. Trudila se da tu sliku učini što stvarnijom i što životnijom.

Lina diže pogled i osvrnu se po učionici. Nemo se oprostila od svega sa čime se tako dugo družila. Pozdravila se sa kartom grada Embera, razapetom preko izandalog drvenog rama, kao i sa vitrinom na čijim su policama bile *Knjiga brojeva*, *Knjiga slova* i *Knjiga grada Embera*. Oprostila se od fioka na kojima je pisalo *Nova hartija* i *Stara hartija*. Oprostila se od tri električne svetiljke na tavanici, koje su većito bacale senku njene glave nad ono što bi u tom trenutku pisala, gde god da je sedela u učionici. Na kraju, oprostila se od svoje učiteljice, gospođice Torn, koja je upravo završavala svoj govor

za poslednji školski dan, poželevši im sreću u životu koji će upravo otpočeti. Sad, pošto više nije imala o čemu da priča, stajala je za svojim stolom, prebacivši preko ramena odrpani šal. A gradonačelnik, počasni gost, još nije došao.

Bat nečijih koraka začu se po podu. Gospođica Torn uzdahnu, a onda se vrata glasno otvoriše i gradonačelnik uđe u učionicu. Izgledao je ljutito, kao da su *oni* ti koji kasne.

„Dobro došli, gradonačelniče Kole“, pozdravi ga gospođica Torn i pruži mu ruku.

Gradonačelnik nekako natera usne da se nasmeše. „Gospođice Torn“, reče, prihvativši joj ruku. „Pozdravljam vas. Još jedna godina.“ Gradonačelnik je bio ogroman i težak čovek, toliko krupnog trbuha da su mu ruke izgledale kao šibice. U jednoj šaci držao je platnenu vrećicu.

Dogegao se do katedre i okrenuo ka učenicima. Njegovo sivo oklembešeno lice kao da je bilo načinjeno od nečeg krućeg od obične kože; retko kada je menjalo izraz, sem da se razvuče u osmeh, koji je i sada bio na njemu.

„Omladino najviše klase“, poče gradonačelnik, pa stade, i za nekoliko trenutaka pređe pogledom po učionici; taj pogled kao da je dopirao odnekud duboko iz njegove glave. Polako je klimnuo glavom. „Dan dodele, je li? Da. Najpre se obrazujemo, a onda služimo našem gradu.“ Pogled mu ponovo odluta među redove učenika, a onda opet klimnu glavom, kao da je neko upravo potvrdio njegove malopredašnje reči. Spustio je vrećicu na sto gospođice Torn i poklopio je šakom. „Kakva će to služba biti? Možda se baš to pitate.“ Ponovo se nasmešio, a njegovi debeli obrazi naborali su se kao draperije.

Linine šake bile su ledene. Obmotala se ogrtačem i pritisla šake između nogu. Molim vas, gospodine gradonačelniče, požurite, govorila je u sebi. Molim vas, dajte da odaberemo i završimo sa ovim. Dun je u sebi govorio isto to, samo što on nije molio.

„Jednu stvar valja da zapamtite“, reče gradonačelnik, ispruživši jedan prst. „Posao koji ćete danas izvući trajaće tri godine. Nakon toga sledi procena. Jeste li dobri u svom poslu? Odlično. Možete da ga zadržite. Ukoliko se pokažete nezadovoljavajućim, ako negde drugde postoji veća potreba za radnom snagom – bićete premešteni. *Izuzetno je bitno*“, kaza i upre prstom ka razredu, „da sav... posao... u Emberu... bude obavljen. I to obavljen *kako treba*.“

Uze vrećicu i razveza je. „Dobro. Da počnemo. Postupak je jednostavan. Dođite jedno po jedno. Gurnite ruku u ovu vrećicu. Izvadite jedan papirić. Pročitajte naglas šta piše.“ Nasmehio se i klimnuo glavom, a salo ispod njegove brade najpre se naklobučilo, pa splasnulo. „Ko će prvi?“

Niko se nije ni mrdnuo. Lina je pognula glavu i zagledala se u sto. Zavladao je duga tišina. A onda Lizi Bisko, jedna od Lininih najboljih prijateljica, skoči na noge. „Ja ću prva“, zadihano i piskavo kaza.

„Dobro. Pođi napred.“

Lizi pođe i stade ispred gradonačelnika. Zbog svoje narandžaste kose, u poređenju sa njim ličila je na jarku varnicu.

„Sada biraj.“ Gradonačelnik jednom rukom ispruži vrećicu, a drugu gurnu iza leđa, kao da želi da pokaže kako se neće mešati.

Lizi gurnu ruku u vrećicu i izvadi više puta presavijeno parče hartije, pa ga pažljivo odmota. Lina nije mogla da vidi izraz Lizinog lica, ali jasno je čula razočaranje u njenom glasu kada je naglas pročitala: „Činovnik u Skladištu.“

„Vrlo dobro“, odvrati gradonačelnik. „To je posao od ključne važnosti.“

Lizi se odvuče nazad do svog stola. Lina joj se nasmeši, ali Lizi se samo namršti. Biti činovnik u Skladištu nije loš posao, ali jeste dosadan. Činovnici u Skladištu sede za jednim dugim

pultom, primaju narudžbine od prodavaca širom Embera i šalju nosače da donesu šta god da je potrebno iz neizmerne mreže ostava ispod gradskih ulica. U ostavama se čuvaju svakakve zalihe – konzervirana hrana, odeća, nameštaj, ćebad, sijalice, lekovi, posuđe, rolne hartije, sapun, još sijalica – sve što bi žiteljima Embera moglo da zatreba. Činovnici po čitav dan sede za svojim registrima i beleže prispele porudžbine i isporučene potrepštine. Lizi nije volela da sedi na jednom mestu; po Lininom mišljenju, više bi joj odgovaralo da radi nešto drugo – možda da bude glasnik, što je bio posao koji je Lina želela za sebe. Glasnici po čitav dan trče kroz grad, idu svuda i vide sve.

„Dalje“, kaza gradonačelnik.

Ovaj put ustaše dvoje odjednom – Orli Gordon i Čet Noam. Orli brzo ponovo sede, a Čet priđe gradonačelniku.

„Biraj, mladiću“, reče mu gradonačelnik.

Čet odabra. Raširivši svoje parčence hartije, pročitao: „Električarski pomagač“, a lice mu se ozari od osmeha. Lina jasno začu kako je neko odsečno udahnuo. Osvrnu se i vide kako Dun šakom pritiska usne.

Nikad se ne zna koji će poslovi koje godine biti ponuđeni. Nekad se desi da bude nekoliko dobrih poslova, kao što su pomagač u Stakleniku, sajdžijin pomoćnik ili glasnik, a da uopšte nema loših poslova. Drugim prilikama dešava se da sa njima budu pomešani poslovi radnika u Cevovodu, probirača smeća i čistača buđi. Ali svake godine bude jedan ili dva posla za električarske pomagače. Popravljanje elektriciteta najvažniji je posao u Emberu – i na njemu radi više ljudi nego u ma kojem drugom zanimanju.

Sledeća je bila Orli Gordon. Ona je dobila posao pomoćnika majstora za popravku zgrada, što je za nju bilo dobro zanimanje. Orli je bila snažna devojka koja voli naporan rad. Vindi Čens postala je pomoćnik u Stakleniku. Široko se

osmehnula Lini dok se vraćala na svoje mesto. Imaće priliku da radi sa Kleri, pomislila je Lina. Ima sreće. Zasada niko nije izvukao baš loš posao. Možda ovog puta uopšte neće biti loših zanimanja.

Ta pomisao malo ju je ohrabrila. Sem toga, već je stigla do tačke kad ju je trbuh boleo od napetosti. Čim je Vindi sela – i pre nego što je gradonačelnik stigao da kaže: „Dalje“ – ona ustade i pođe napred.

Vrećica je bila sašivena od neke izbledele zelene tkanine, pri vrhu prikupljene crnom uzicom. Lina je na trenutak oklevala, a onda je gurnula ruku u nju i napipala komadiće hartije. Osećajući se kao da skače sa neke visoke zgrade, odabrala je jedan.

Razmotala ga je. Reči su bile ispisane crnim mastilom, sitnim štampanim slovima. RADNIK U CEVOVODU, pisalo je na papiriću. Samo ga je s nevericom gledala.

„Naglas, molim te“, reče joj gradonačelnik.

„Radnik u Cevovodu“, promuklim šapatom pročita Lina.

„Glasnije“, naloži joj gradonačelnik.

„Radnik u Cevovodu“, ponovi Lina, sada glasno i hrapavo. Čitavo odeljenje uzdahnu od sažaljenja. Ne dižući pogled s poda, Lina se vrati do svoje klupe i sede.

Radnici u Cevovodu radili su ispod ostava, u dubokom lavirintu tunela kroz koji su prolazile gradske vodovodne i kanalizacione cevi. Dane su provodili zapušavajući probušene cevi i menjajući neispravna kolena. Na tom poslu bilo je mokro i hladno, a moglo je biti i opasno. Brza podzemna reka tekla je kroz Cevovod, a povremeno se dešavalo da neko upadne u nju i nastrada. Dešavalo se da se ljudi izgube i u tunelima, ako odlutaju predaleko.

Lina je žalosno piljila u slovo B koje je neko davno urezao u njenu klupu. Skoro bilo šta drugo bilo bi bolje od

posla radnika u Cevovodu. Njen drugi izbor bio je posao pomoćnika u Stakleniku. Sa čežnjom je zamišljala topao vazduh i miris zemlje u stakleniku, gde je mogla da radi sa Kleri, upraviteljkom Staklenika, koju poznaje čitavog svog života. Bila bi zadovoljna i da je izvukla posao lekarskog asistenta, pa da previja posekotine i namešta prelome. Bilo bi bolje čak i da je postala čistač ulica ili tegljač taljiga. Onda barem ne bi bila u podzemlju, već bi oko sebe imala otvoreni prostor i ljude. Činilo joj se da je silazak u Cevovod ravan tome da bude živa zakopana.

Jedan po jedan, ostali učenici odabrali su svoja zanimanja. Niko od njih nije dobio tako bedan posao kao ona. Naposletku je i poslednja osoba ustala sa stolice i prišla katedri.

Bio je to Dun. Njegove tamne obrve bile su zamišljeno namrštene. Šake je – primetila je Lina – čvrsto stisnuo u pesnice.

Dun je zavukao ruku u vrećicu i izvadio poslednji papirić. Na trenutak je zastao, čvrsto ga držeći.

„Hajde“, kaza mu gradonačelnik. „Pročitaj.“

Razmotavši hartiju, Dun pročitao: „Glasnik.“ Onda se namršti, pa zgužva hartiju i baci je na pod.

Lina preneraženo uzdahnu; čitav razred iznenađeno zažagori. Zašto bi se neko razbesneo jer je dobio posao glasnika?

„Loše ponašanje!“, viknu gradonačelnik. Oči mu se iskolačiše, a lice pomodre. „Smesta da si se vratio na mesto.“

Dun šutnu zgužvani papir u čošak, te se odsečnim i ljutitim koracima vrati do svoje klupe i baci u stolicu.

Gradonačelnik zastade, pa udahnu i besno zatrepta. „Sramota“, reče i ošinu Duna pogledom. „Detinjasta ćudljivost! Učenicima bi trebalo da bude *drago* što će raditi za svoj grad. Ember će prosperirati ako se svi... građani... trude... što više... mogu.“ Dok je to govorio, strogo je podigao jedan prst i svakog učenika ponaosob pogledao pravo u lice.

Odjednom Dun progovori: „Ali Ember *ne* prosperira! Stvari su sve gore i gore!“

„Tišina!“, viknu gradonačelnik.

„Zamračnja!“, odreza Dun, pa skoči na noge. „Sada svetlo stalno nestaje! A nestašice – vladaju nestašice ama baš svega! Ako niko ništa ne učini, dogodiće se nešto strašno!“

Lina je slušala, a srce joj je divlje kucalo u grudima. Šta je to sa Dunom? Zašto je toliko ljut? Kao i uvek, preozbiljno shvata stvari.

Gospođica Torn pride Dunu i uhvati ga za rame. „Sada sedi“, tiho mu kaza – ali Dun ostade da stoji.

Gradonačelnik ga ošinu pogledom. Narednih nekoliko trenutaka samo je ćutao, a onda se nasmešio, pokazavši red pravilnih posivelih zuba. „Gospođice Torn“, reče. „Ko je ovaj mladić?“

„Ja sam Dun Harou“, odvrati Dun.

„Upamtiću te“, kaza mu gradonačelnik. Odmeri Duna od glave do pete, a onda se okrenu ka razredu i ponovo izvi usne u onaj svoj osmeh.

„Čestitam svima vama“, kaza. „Dobro došli među radnike Embera. Gospođice Torn. Učenici. Hvala vam.“

Gradonačelnik se rukova sa gospođicom Torn i ode. Učenici uzeše svoje kapute i kape, pa izadoše iz učionice. Lina je niz široki hodnik hodala pored Lizi, koja joj reče: „Jadnice! Mislila sam da sam *ja* dobila loš posao, ali ti si prošla najgore. U poređenju sa tobom, osećam se kao da sam imala sreće.“ Čim izadoše kroz vrata, Lizi se pozdravi i žurno ode, kao da je Linina zlehuda sreća neka jako zarazna bolest.

Lina je na trenutak ostala da stoji na stepeništu, zagledavši se preko Trga Harken, po kojem su ljudi žustro hodali, ušuškani u svoje kapute i šalove, ili razgovarali ispod velikih uličnih lampi, obasjani svetlošću. Neki dečak u crvenom glasničkom kaputu trčao je prema Okupljalištu. U

Ulici Ottervil jedan čovek vukao je taljige pune vreća krompira, a kroz prozore zgrada oko trga dopirala je blistava jarkožuta i žežezlatna svetlost.

Lina uzdahnu. Želela je da bude *tu*, gde se sve dešava, a ne u podzemlju.

Neko je potapša po ramenu. Ona se trže i iza sebe vide Duna, lica ispijenog i ubledelog. „Hoćeš li da se menjamo?“, upita je.

„Menjamo?“

„Da zamenimo poslove. Neću da traćim vreme na raznošenje poruka. Želim da pomognem da se grad spase propasti, a ne da trčkaram raznoseći ogovaranja.“

Lina ga zabezegnuto pogleda. „Radije bi da budeš u *Cevovodu*?“

„Zapravo, hteo sam da budem električarski pomagač“, odgovori Dun. „Ali Čet, naravno, neće da se trampi. Cevovod mi je drugi izbor.“

„Ali zašto?“

„Jer je generator u *Cevovodu*“, odgovori joj Dun.

Naravno, Lina je znala za generator. Na neki tajanstveni način, generator je tok reke pretvarao u struju za grad. Njegovo brujanje osećalo se čim se stane na Trg Plamer.

„Moram da vidim generator“, nastavi Dun. „Imam... imam neke ideje u vezi sa njim.“ Zabi ruke u džepove. „Dakle“, kaza, „hoćeš li da se zamenimo?“

„Da!“, uzviknu Lina. „Najviše sam želela da budem glasnik!“ Po njenom mišljenju, to nije bio beskoristan posao. Ne može se očekivati da ljudi pređu pola grada svaki put kada žele da nekome nešto kažu. Glasnici su povezivali sve i svakoga. Bilo kako bilo, bio to važan posao ili ne, za nju je bio savršen. Obožavala je da trči. Mogla bi da trči doveka. A takođe je obožavala da istražuje gradske budžake, za šta su glasnici imali prilike.

Džin Dupro

„Onda dobro“, reče Dun i dade joj svoj zgužvani papirić, koji mora da je pokupio sa poda. Lina iz džepa izvadi svoje parče hartije i pruži mu ga.

„Hvala ti“, reče joj on.

„Nema na čemu“, odgovori Lina. Osetila je kako se ispunjava srećom, a od sreće bi joj uvek došlo da trči. Potrčala je niz stepenice, preskačući po tri stepenika odjednom, i pojurila niz Široku ulicu prema kući.